

Vergaderjaar 2010–2011

32 780 VIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2011 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2011 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Wetsartikel 3

Artikel 5, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 schrijft voor dat een meerjarige begrotingsreserve kan worden aangehouden ten laste van een beleidsartikel.

De begrotingsreserve inzake garantiestelling restschuld speelt een rol voor zo wel het universitair onderwijs, het hoger beroepsonderwijs, het middelbaar onderwijs, het voortgezet onderwijs als het primair onderwijs. Uit een oogpunt van administratieve doelmatigheid is het niet gewenst dat er vijf aparte begrotingsreserves worden aangehouden ten laste van de betrokken beleidsartikelen (1, 3, 4, 6 en 7). Om die reden wordt door middel van dit wetsartikel bepaald dat de begrotingsreserve gekoppeld kan worden aan het niet-beleidsartikel Ministerie Algemeen (artikelnummer 18). Inhoudelijk is de begrotingsreserve bestemd om het begrotingsbeheer met betrekking tot de betrokken beleidsartikelen op een doelmatige wijze vorm te geven.

De geest van artikel 5, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt daarmee geen geweld aangedaan. In het kader van de voorgenomen herziening van de Comptabiliteitswet zal een algemene wettelijke voorziening worden getroffen. Zolang die voorziening er nog niet is, zal jaarlijks in de begrotingswet van OCW deze afwijkingsbepaling worden opgenomen.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer
2. Het beleid
- 2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties
- 2.2 Beleidsartikelen
- 2.3 Niet-beleidsartikelen

1. Leeswijzer

In deze 1^e suppletoire begroting van OCW zijn de effecten van besluiten van het Kabinet over de Voorjaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet moet dan ook in samenhang worden gezien met de Voorjaarsnota. Als gevolg hiervan wordt in de OCW-begroting 2011 een uitgavenpeil van € 33,9 miljard geraamd.

De effecten van de herziening van het subsidiebeleid van onderwijssubsidies (Kamerstuk 32 500 VIII, nr. 160) zijn niet in deze 1^e suppletoire begroting verwerkt. Deze worden verwerkt in de begroting 2012.

Dit onderdeel van de memorie van toelichting bestaat uit een algemeen deel en een artikelsgewijs deel. Het algemeen deel bevat een overzicht van toelichtingen op de volgende onderdelen:

- Uitvoeringsbeeld (paragraaf 2.1.1);
- Fasering maatregelen langstudeerders en passend onderwijs (paragraaf 2.1.2);
- Doorverdeling middelen Caribisch Nederland (paragraaf 2.1.3);
- Technische mutaties, waaronder loon- en prijsbijstelling (paragraaf 2.1.4)

Aansluitend wordt ook per beleidsartikel een overzicht van de wijzigingen gegeven, inclusief toelichting (paragraaf 2.2). Op de beleidsartikelen worden alleen de beleidsmatige en autonome mutaties groter dan € 2,2 miljoen toegelicht.

2. Het beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

2.1.1 Uitvoeringsbeeld

Tabel 1 Uitvoeringsbeeld (bedragen x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 Leerlingen- en studentenaantallen	38,8	129,8	204,6	232,6	265,8	281,5
<i>a. primair onderwijs</i>	0,0	5,4	3,9	2,6	8,1	15,2
<i>b. voortgezet onderwijs</i>	41,9	62,2	65,0	75,8	87,4	95,4
<i>c. beroepsonderwijs en volwasseneneducatie</i>	7,8	37,4	88,1	94,0	110,3	111,9
<i>d. hoger beroepsonderwijs</i>	- 22,2	3,2	19,1	26,6	28,1	30,6
<i>e. wetenschappelijk onderwijs</i>	7,7	16,2	20,6	20,7	16,7	11,4
<i>f. studiefinanciering</i>	3,6	5,5	7,7	12,9	15,2	17,0
2 Ramingsbijstelling studiefinanciering	- 129,5	- 125,7	- 73,8	- 31,1	28,7	18,6
3 Inzet enveloppe Kwaliteitsimpuls/ramingsrisico	0,0	- 70,0	- 180,0	- 220,0	- 270,0	- 270,0
4 Inzet ter dekking fasering langstudeerders en passend onderwijs	0,0	119,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 Incidentele kwaliteitsimpuls onderwijs	0,0	15,7	0,0	0,0	0,0	0,0
6 Tegenvaller VO en dekking	56,0	- 56,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7 Systeemvernieuwing DUO	7,5	7,8	7,8	4,0	4,0	4,0
Totaal *	- 27	21	- 42	- 15	28	34

* Het meerjarige beeld sluit over de jaren heen op nul.

Toelichting:

1. In de verschillende onderwijssectoren is in het aantal leerlingen en studenten per saldo hoger dan waarmee tot nu toe in de begroting rekening was gehouden. De grootste opwaartse mutaties doen zich voor in het VO en het MBO. In het VO stijgt de gemiddelde verblijfsduur iets. In het MBO hangt de geraamde stijging vooral samen met het vorig jaar zich al aftekenende, maar nu meerjarig verwerkte substitutie-effect tussen BOL en BBL. In het HBO doet zich in 2011 overigens een kleine daling voor.
2. De raming van de uitgaven voor studiefinanciering vertoont tot en met 2014 per saldo een meevaller, daarna worden per saldo tegenvallers geraamd. De ramingsbijstelling is het gevolg van een aantal ontwikkelingen. Bij de omzetting van prestatiebeurs in gift worden op grond van de actuele inzichten in het omzettingsritme de eerste jaren meevallers verwacht, die vanaf 2015 omslaan in tegenvallers. Bij de aanvullende beurs is er een lager gebruik dan eerder werd geraamd. Daarnaast zijn de renteontvangsten hoger dan eerder geraamd. Dit leidt tot een structurele meevaller. Bij de uitgaven voor de OV-studentenkaart doen zich tegenvallers voor.
3. De RA-enveloppe kwaliteitsimpuls/reservering ramingsrisico wordt volledig ingezet.
4. De ruimte ad € 119 miljoen uit het uitvoeringsbeeld wordt ingezet om de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs uit het Regeerakkoord mogelijk te maken. Het totaalbeeld van deze faseringsmaatregelen inclusief de dekking wordt weergegeven onder paragraaf 2.1.2, tabel 2a en 2b.
5. De resterende ruimte uit het uitvoeringsbeeld is beschikbaar voor kwaliteitsbeleid.
6. De loonbijstelling tranche 2011 wordt niet uitgekeerd. In de sector VO ontstaat daardoor een liquiditeitsprobleem. Ter dekking van de kosten van de arbeidsvoorwaarden is een kasschuif van € 56 miljoen van 2012 naar 2011 noodzakelijk (zie de toelichting bij artikel 3 VO).
7. Voor de vernieuwing van de studiefinancieringssystemen is een reservering opgenomen. De huidige systemen voldoen niet meer. Vernieuwing was op zich al wenselijk om tot een meer doelmatige uitvoering te komen. Daar komt nu de uitwerking van de in het regeerakkoord opgenomen maatregelen binnen de studiefinanciering (zoals het sociaal leenstelsel) bij. Definitieve toekenning van budgetten zal plaatsvinden op basis van een gevalideerde businesscase. Deze wordt momenteel ontwikkeld.

2.1.2 Fasering langstudeerders en passend onderwijs

De maatregelen uit het Regeerakkoord, verhoging van het collegegeld voor langstudeerders en de efficiencykorting op de instellingen en de bezuiniging op passend onderwijs, worden gefaseerd ingevoerd (zie tabel 2a). De dekking vindt volledig binnen de OCW-begroting plaats (zie tabel 2b), zie brief aan de Tweede Kamer, d.d. 13 april 2011 (Kamerstuk 32 618, nr. 32).

Tabel 2a: Fasering maatregelen langstudeerders en passend onderwijs (Bedragen x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 Langstudeerders						
– Verhoging collegegeld met 0-3000-3000	0	– 62	– 178	– 163	– 163	– 163
– Efficiencykorting instellingen gefaseerd (incl. gedragseffect)	0	0	– 200	– 220	– 230	– 230
Totaal fasering langstudeerdersmaatregel (nieuwe reeks)	0	– 62	– 378	– 383	– 393	– 393
Langstudeerdersmaatregel (reeks conform RA)	0	– 370	– 370	– 370	– 370	– 370

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Te dekken (t.b.v. fasering maatregel langstudeerders)	0	- 308	8	13	23	23
2 Passend onderwijs						
Fasering maatregel passend onderwijs (nieuwe reeks)	0	0	- 100	- 200	- 300	- 300
Maatregel passend onderwijs (conform RA)	0	- 50	- 300	- 300	- 300	- 300
Te dekken (t.b.v. fasering maatregel passend onderwijs)	0	- 50	- 200	- 100	0	0
3 Totaal te dekken (3=1+2)	0	- 358	- 192	- 87	23	23

- = tekort, + = overschot

Tabel 2b: Dekking fasering maatregelen langstudeerders en passend onderwijs (Bedragen x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1 Prijsbijstelling tranche 2011	120	120	62	0	0	0
2 Ruimte OCW-begroting	0	119	0	0	0	0
3 Prestatiebeloning (maatregel RA)	0	0	0	0	120	0
4 Versterken centrale en uniforme toetsing (maatregel RA)	0	10	10	0	0	0
5 Maatschappelijke stage *	0	10	10	10	0	0
6 Kasschuif over de jaren heen	- 120	99	110	77	- 143	- 23
Totaal dekking	0	358	192	87	- 23	- 23

bron: brief aan de TK, d.d. 13 april 2011 (Kamerstuk 32 618, nr. 32)

* Het nieuwe kasritme maatschappelijke stage: € 3 miljoen in 2011, € 7,5 miljoen in 2012 t/m 2014 en € 4,5 miljoen in 2015 (totaal € 30 miljoen)

Toelichting op tabel 2b, de dekking:

1. De prijsbijstelling tranche 2011 wordt voor de jaren 2011, 2012 en 2013 gedeeltelijk ingezet.
2. Er wordt voor € 119 miljoen aan incidentele ruimte uit de OCW-begroting ingezet.
3. In het Regeerakkoord is afgesproken dat een prestatiebeloning voor (teams van) leraren wordt ingevoerd. Hiervoor is structureel € 250 miljoen beschikbaar. De jaren ervoor betreft dit een oplopende reeks van € 10 miljoen in 2012, € 20 miljoen in 2013, € 40 miljoen in 2014 en € 200 miljoen in 2015. Eenmalig wordt in 2015 € 120 miljoen gekort. De structurele middelen blijven ongewijzigd.
4. In het Regeerakkoord is vanaf 2012 een bedrag van structureel € 80 miljoen beschikbaar gesteld voor centrale en/of uniforme toetsing in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs, zodat de leerwinst objectief getoetst kan worden. Incidenteel wordt in 2012 en 2013 € 10 miljoen minder beschikbaar gesteld. De middelen vanaf 2014 blijven ongewijzigd.
5. Het vorig kabinet heeft de maatschappelijke stage ingevoerd. Hiervoor is € 55 miljoen structureel beschikbaar. Incidenteel wordt in 2011 t/m 2014 in totaal € 30 miljoen minder beschikbaar gesteld. De middelen vanaf 2015 blijven ongewijzigd.

2.1.3 Doorverdeling middelen voor Caribisch Nederland

Tabel 3: Overzicht doorverdeling middelen Caribisch Nederland (Bedragen x € 1 miljoen)

	Artikel	Uitgaven 2011
BES-middelen, doorverdeling naar PO, VO en BVE	8	- 31,3
Lumpsum PO	1	7,2
Schoolcoaches en zorgkosten EOZ-middelen	1	0,9
Lumpsum VO	3	6,9
Lumpsum BVE	4	1,6
Verbetermiddelen, inclusief huisvesting en uitvoering	4	11,9

	Artikel	Uitgaven 2011
Overig	diversen	2,9
Totaal	Totaal	0,0

Lumpsum PO, VO en BVE

De wijze van bekostiging van het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs op Caribisch Nederland is ingericht naar de lumpsumfinanciering.

Voor het primair onderwijs is € 7,2 miljoen gereserveerd op basis van het aantal leerlingen. Voor het voortgezet onderwijs is € 6,9 miljoen gereserveerd en voor het middelbaar beroepsonderwijs € 1,6 miljoen. De toereikendheid van deze bedragen wordt nader onderzocht.

Schoolcoaches en zorgkosten EOZ-middelen (Expertisecentrum onderwijszorg)

De invoering van de lumpsumbekostiging geeft de schoolbesturen eigen verantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit op hun scholen en creëert een grote mate van autonomie. De integrale opdracht van de schoolcoach is het bewerkstelligen van een meer autonome school en het ondersteunen van de schoolbesturen met het voldoen aan de basiseisen voor onderwijs naar Nederlandse maatstaven. De EOZ-middelen zijn bedoeld voor zorgleerlingen in Caribisch Nederland.

Verbetermiddelen

De verbetermiddelen worden ingezet voor het verhogen van de leerprestaties van alle leerlingen tot een niveau dat naar Nederlandse maatstaven aanvaardbaar is. Momenteel is er sprake van grote achterstanden in het onderwijs en huisvesting. De komende vijf jaar wordt er gewerkt aan een inhaalslag op het gebied van huisvesting, die uiteindelijk bijdraagt aan de verhoging van de leerprestaties en de algemene onderwijskwaliteit.

Overig

Deze middelen zijn onder andere beschikbaar voor de samenwerking met Curaçao, Sint-Maarten en Aruba.

2.1.4 Technische mutaties, waaronder loon- en prijsbijstelling

In deze 1^e suppletoire begroting is een groot aantal technische wijzigingen opgenomen. Het betreft onder meer (interne) overboekingen tussen de artikelen in de OCW-begroting en overboekingen met andere departementen.

Loonbijstelling

In het regeerakkoord is besloten om een nullijn te hanteren voor de lonen in 2011. Dit betekent dat de loonbijstellingstranche 2011 die aan de departementen wordt uitgekeerd geen vergoeding bevat voor contractloonstijging, maar alleen voor de ontwikkeling in de sociale werkgeverslasten.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2011 is aan de OCW-begroting toegevoegd. Voor de jaren 2011, 2012 en 2013 zijn respectievelijk € 120, € 120 en € 62 miljoen ingezet ter dekking van de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs uit het Regeerakkoord. Daarnaast is het wettelijke deel van de prijsbijstelling doorverdeeld naar de desbetreffende beleidsartikelen.

2.2 De beleidsartikelen

Artikel 1. Primair onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	9 502 556	0	40 742	9 543 298	53 752	- 87 011	- 198 629	- 303 344
Waarvan garantieverplichtingen	0							
Totale uitgaven	9 503 772	0	40 742	9 544 514	53 752	- 87 011	- 198 629	- 303 344
Programma-uitgaven	9 498 352	0	41 701	9 540 053	54 724	- 86 039	- 197 657	- 302 372
<i>Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs</i>	<i>8 928 254</i>	<i>0</i>	<i>39 993</i>	<i>8 968 248</i>	<i>56 136</i>	<i>- 84 803</i>	<i>- 196 515</i>	<i>- 301 258</i>
• Personele bekostiging	7 751 162	0	9 652	7 760 813	27 580	- 112 440	- 224 396	- 329 847
• Materiële bekostiging	1 136 952	0	20 112	1 157 064	18 273	17 456	17 757	18 464
• Bekostiging Caribisch Nederland	0	0	8 098	8 098	8 202	8 100	8 100	8 100
• Verbeteren binnenmilieu	2 047	0	56	2 103	56	56	0	0
• Onderwijspersoneelsbeleid	3 517	0	63	3 580	0	0	0	0
• Invoering persoonsgebonden nummer	2 000	0	55	2 055	55	55	55	55
• Humanistisch vormend en godsdienstonderwijs	10 000	0	0	10 000	0	0	0	0
• Aanpak (zeer) zwakke scholen	960	0	0	960	0	0	0	0
• Overig	21 616	0	1 957	23 574	1 970	1 970	1 970	1 970
<i>Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit</i>	<i>67 191</i>	<i>0</i>	<i>2 826</i>	<i>70 017</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Verbeteren van taal- en rekenopbrengsten	31 496	0	2 468	33 964	0	0	0	0
• Excellentie en talentontwikkeling	3 131	0	0	3 131	0	0	0	0
• Verbreding techniek in het basisonderwijs	14 800	0	0	14 800	0	0	0	0
• Cultuur en school	10 782	0	297	11 079	0	0	0	0
• Overig	6 982	0	61	7 043	0	0	0	0
<i>Leerlingen kunnen zonder drempels het primair onderwijs volgen dat het beste past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>	<i>445 044</i>	<i>0</i>	<i>- 2</i>	<i>445 042</i>	<i>237</i>	<i>93</i>	<i>101</i>	<i>86</i>
• Passend onderwijs en LGF	94 213	0	- 959	93 253	50	50	66	51
• Onderwijssachterstandenbeleid	294 406	0	1 216	295 622	139	0	0	0

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletore begroting VJN 2011	Stand suppletore begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Segregatie	1 809	0	- 400	1 409	0	0	0	0
• Onderwijsvoorzieningen voor jonggehandicapten	23 862	0	0	23 862	0	0	0	0
• Veiligheid op school	23 410	0	13	23 423	37	32	24	24
• Overig	7 344	0	129	7 473	11	11	11	11
<i>Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school</i>								
	15 454	0	- 8 342	7 112	719	720	719	719
• Brede scholen	11 106	0	- 8 462	2 644	600	600	600	600
• Dagarrangementen en combinatiefuncties	0	0	0	0	0	0	0	0
• Tussenschoolse opvang	4 348	0	120	4 468	119	120	119	119
• Overig	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Voorcalculatorische uitdelingen</i>								
	5 473	0	6 704	12 177	- 2 368	- 2 048	- 1 963	- 1 918
<i>Programmakosten-overig</i>								
	36 936	0	522	37 458	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	24 937	0	522	25 459	0	0	0	0
• Overig	11 999	0	0	11 999	0	0	0	0
Apparaatsuitgaven	5 420	0	- 959	4 461	- 972	- 972	- 972	- 972
Ontvangsten	1 661	0	0	1 661	0	0	0	0

* Incidentele suppletore begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 1 (Primair onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 40,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011. Voor € 29,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 11,6 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor primair onderwijs

Algemeen

In totaal wordt op deze doelstelling het budget met € 40 miljoen verhoogd.

Personele bekostiging

De personele bekostiging is verhoogd met € 9,7 miljoen. Deze verhoging wordt grotendeels veroorzaakt door het verwerken van actuele prijzen in de bekostiging en een technische overboeking van materiële bekostiging naar personele bekostiging. Meerjarig zijn vanaf 2012 de ombuigingen uit het huidige regeerakkoord verwerkt.

Materiële bekostiging

De materiële bekostiging is structureel met € 20 miljoen verhoogd. Deze verhoging wordt grotendeels veroorzaakt doordat de prijsbijstelling voor de materiële bekostiging is toegevoegd aan de begroting.

Bekostiging Caribisch Nederland

Vanuit Internationaal beleid (artikel 8) wordt het beschikbare budget (€ 8,1 miljoen) voor de bekostiging van het primair onderwijs in het Caribisch Nederland structureel overgeboekt naar artikel 1 Primair Onderwijs.

Leerlingen volgen onderwijs van hoge kwaliteit

In totaal wordt op deze doelstelling het budget met € 2,8 miljoen verhoogd. Deze verhoging wordt grotendeels veroorzaakt door het verschuiven van betalingen van 2010 naar 2011 in verband met de afronding van projecten.

Leerlingen krijgen een beter aanbod van aansluitende voorzieningen in en om de school

In totaal wordt op deze doelstelling het budget met € 8,5 miljoen verlaagd. Deze verlaging wordt grotendeels veroorzaakt door een overboeking naar het Gemeentefonds voor het realiseren van combinatiefuncties in brede scholen.

Artikel 3. Voortgezet onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	6 787 485	0	101 779	6 889 264	5 445	14 006	- 34 884	- 49 848
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	6 818 367	0	101 779	6 920 146	5 445	14 006	- 34 884	- 49 848
Programma-uitgaven	6 814 138	0	98 686	6 912 824	5 445	14 006	- 34 884	- 49 848
<i>Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs</i>	<i>6 662 795</i>	<i>0</i>	<i>85 110</i>	<i>6 747 905</i>	<i>- 631</i>	<i>7 670</i>	<i>- 45 752</i>	<i>- 47 050</i>
• Personele en materiële bekostiging	6 553 198	0	90 283	6 643 481	- 367	8 058	- 45 722	- 47 481
• Actieprogramma «Onderwijs bewijs»	5 683	0	- 308	5 375	- 264	- 388	- 30	431
• Onderwijsverzorging	51 323	0	- 2 181	49 142				
• Projecten	18 165	0	- 153	18 012				
• Belangenbeht.dienstverl. ICT (po, vo, be)	34 426	0	- 2 531	31 895				
<i>Leerlingen volgen voortgezet onderwijs van hoge kwaliteit</i>	<i>59 195</i>	<i>0</i>	<i>282</i>	<i>59 477</i>	<i>402</i>	<i>522</i>	<i>671</i>	<i>785</i>
• Kwaliteitsprojecten via VO-Raad	3 600	0	0	3 600				
• Kwaliteitsbeleid voortgezet onderwijs	55 595	0	282	55 877	402	522	671	785

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletioire begroting VJN 2011	Stand suppletioire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
<i>Leerlingen ervaren een goede aansluiting tussen onderwijsfasen in hun doorlopende leerlijn</i>	15 980	0	12 705	28 685	12 705	12 705	16 913	0
• Experimenten vmbo-mbo2	15 980	0	- 4 208	11 772	- 4 208	- 4 208		
• Borgingscohort experimenten vmbo-mbo2	0	0	16 913	16 913	16 913	16 913	16 913	
<i>Leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden</i>	54 586	0	- 2 671	51 915	- 7 031	- 6 891	- 6 716	- 3 583
• Maatschappelijke stages	54 586	0	- 2 671	51 915	- 7 031	- 6 891	- 6 716	- 3 583
<i>Programmakosten-overig</i>	21 582	0	3 260	24 842	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	21 582		3 260	24 842				
Apparaatsuitgaven	4 229	0	3 093	7 322				
Ontvangsten	1 361	0	0	1 361	0	0	0	0

* Incidentele suppletioire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 3 (Voortgezet onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 101,8 miljoen in 2011 ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Voor € 6,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 95,7 miljoen gestegen.

Ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011 zijn de ontvangsten ongewijzigd.

Toelichting per operationele doelstelling

Op basis van de meest recente raming van de autonome leerlingenontwikkeling wordt de operationele doelstelling «*Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs*» in 2011 met € 41,9 miljoen verhoogd.

Daarnaast is de begroting voor dezelfde operationele doelstelling in 2011 verhoogd met een bedrag van € 56 miljoen. Vorig jaar heeft er een kasschuif plaatsgevonden uit de loonbijstelling 2011 naar 2010, ter dekking van de kosten van de arbeidsvoorwaarden in de sector VO. De loonbijstelling tranche 2011 wordt gedeeltelijk uitgekeerd. Daarom vindt nu een kasschuif plaats van 2012 naar 2011. Dekking vindt nu plaats uit de loonbijstelling 2012. In het geval dat die loonbijstelling niet beschikbaar komt, levert OCW in 2012 alternatieve dekking.

Voorts is er in 2011 sprake van een overheveling van middelen ad. € 16,9 miljoen van de operationele doelstelling «*Leerlingen volgen onderwijs op voldoende toegeruste scholen voor voortgezet onderwijs*» en «*Leerlingen ervaren een goede aansluiting tussen onderwijsfasen in hun doorlopende leerlijn*» in verband met het afzonderlijk zichtbaar maken van kosten van het borgingscohort van de experimenten vmbo-mbo2.

De operationele doelstelling «*Leerlingen krijgen een beter leeraanbod gericht op sociale en maatschappelijke vaardigheden*» is onder meer in 2011 verlaagd met een bedrag van € 3 miljoen. Deze verlaging is een van de dekkingsmaatregelen van de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs.

Resteert een bedrag van + € 6,9 miljoen in 2011, waarvan € 6,1 miljoen bestaan uit technische mutaties. Deze zijn verdeeld over diverse operationele doelstellingen en bestaan uit diverse interne (OCW) en interdepartementale overboekingen.

Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	3 419 730	0	117 959	3 537 689	32 386	- 17 787	- 145 977	- 145 726
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven	3 418 894	1 000	73 645	3 493 539	71 860	18 944	- 26 495	- 147 336
Programma-uitgaven	3 415 486	1 000	73 040	3 489 526	71 414	18 498	- 26 941	- 147 782
<i>Deelnemers volgen beroeps- onderwijs en volwassenen- educatie in voldoende toegeruste instellingen</i>								
	2 944 006	0	54 065	2 998 071	53 137	3 491	- 36 409	- 157 260
• Bekostiging roc's/overige regelingen	2 839 099	0	58 173	2 897 272	65 360	25 898	- 10 822	- 130 304
• Korting 2e teldatum (coalitieakkoord)	- 27 290	0	0	- 27 290	- 9 286	- 9 286	- 9 286	- 9 286
• Bekostiging kbb's	98 521	0	50	98 571	50	50	50	50
• BES	0	0	13 775	13 775	17 682	7 520	4 341	2 982
• School-ex programma	0	0	0	0	0	0	0	0
• Competentiegerichte kwalificatiestructuur	20 628	0	- 20 628	0	- 20 639	- 20 651	- 20 662	- 20 662
• Overig	13 048	0	2 695	15 743	- 30	- 40	- 30	- 40
<i>Deelnemers volgen beroeps- onderwijs en volwassenen- educatie van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplek- ken</i>								
	156 095	1 000	2 426	159 521	100	0	0	0
• Taal en rekenen	56 769	0	996	57 765	0	0	0	0
• Innovatiearrangement	10 000	0	0	10 000	0	0	0	0
• Innovatiebox regulier	43 136	0	0	43 136	0	0	0	0
• Regeling stagebox	35 000	0	0	35 000	0	0	0	0
• Stage en leerbaanoffensief Kenniscentra	3 000	0	0	3 000	0	0	0	0
• Netwerkscholen (Fes)	3 500	1 000	0	4 500	0	0	0	0
• Overig	4 690	0	1 430	6 120	100	0	0	0
<i>Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften</i>								
	193 104	0	8 415	201 519	7 759	7 869	7 859	7 869
• Leerlinggebonden financiering (LGF)	32 172	0	7 829	40 001	7 829	7 829	7 829	7 829
• Educatie	115 354	0	0	115 354	0	0	0	0

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Aanvalsplan Laaggele- terdheid	4 000	0	0	4 000	0	0	0	0
• Leven Lang Ler en EVC	15 022	0	107	15 129	0	0	0	0
• Schoolmaatschappelijk werk	15 000	0	0	15 000	0	0	0	0
• Overig	11 556	0	479	12 035	- 70	40	30	40
<i>Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloop- baan voortijdig uit het onderwijs</i>	<i>111 810</i>	<i>0</i>	<i>7 334</i>	<i>119 144</i>	<i>9 618</i>	<i>6 338</i>	<i>809</i>	<i>809</i>
• RMC's/GSB	31 471	0	0	31 471	0	0	0	0
• Convenanten met RMC-regio's	53 960	0	0	53 960	11 360	0	0	0
• Programmagelden regio's	25 275	0	0	25 275	5 975	0	0	0
• Aanvullende vergoeding experimenten vmbo-mbo	6 000	0	- 2 088	3 912	- 1 414	566	1 037	1 037
• Verbetering melding verzuim	2 000	0	0	2 000	0	0	0	0
• Plusvoorziening «overbe- laste jongeren»	0	0	194	194	0	0	0	0
• Overig	- 6 896	0	9 228	2 332	- 6 303	5 772	- 228	- 228
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>10 471</i>	<i>0</i>	<i>800</i>	<i>11 271</i>	<i>800</i>	<i>800</i>	<i>800</i>	<i>800</i>
• Uitvoeringsorganisatie DUO	10 471	0	800	11 271	800	800	800	800
Apparaatsuitgaven	3 408	0	605	4 013	446	446	446	446
Ontvangsten	3 500	- 3 500	0	0	0	0	0	0

* Incidentele supplettoire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 4 (Beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 73,6 miljoen ten opzichte van de geautoriseerde begroting 2011.

Voor € 24,1 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 49,5 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Deelnemers volgen beroepsonderwijs en volwasseneneducatie in voldoende toegeruste instellingen

De stijging van € 54,1 miljoen op deze operationele doelstelling wordt onder andere veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- In het regeerakkoord is afgesproken dat de kwalificatiestructuur vereenvoudigd wordt, studievertraging tegen wordt gegaan en de leerlijnen verkort en geïntensiveerd worden. Dit is uitgewerkt in het Actieplan mbo «Focus op vakmanschap 2011–2015». Deze maatregel moet een besparing opleveren van € 30 miljoen in 2013 oplopend naar € 160 miljoen in 2018. De bijbehorende intensivering voor extra onderwijsuren zal in de miljoenennota 2012 verwerkt worden.
- Tevens is in het regeerakkoord aangekondigd dat de publieke bekostiging van mbo opleidingen voor studenten vanaf 30 jaar stopt. Dit levert een besparing op van € 80 miljoen in 2013 oplopend naar € 170 miljoen in 2015, waaraan EL&I in 2013 € 7 miljoen bijdraagt

oplopend naar € 15 miljoen in 2015. Daarnaast wordt er een nieuw onderwijsarrangement voor 30-plussers ingericht dat de maatschappelijke belangen goed borgt. Aan dit arrangement betaalt het ministerie van VWS in 2013 € 9,4 miljoen mee oplopend naar structureel € 20 miljoen vanaf 2015.

- Het budget wordt structureel opgehoogd met € 38,8 miljoen in 2012 oplopend naar € 111,7 miljoen in 2015 vanwege een stijging van het aantal deelnemers berekend in de referentieraming 2011. (Zie ook de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting)
- Uit de telling van 1 februari 2011 blijkt dat het aantal deelnemers meer is afgenomen ten opzichte van 1 oktober 2010 dan vorig jaar is geraamd. De korting tweede teldatum wordt als gevolg hiervan structureel opgehoogd met € 9,3 miljoen.
- De middelen voor de beroepsgerichte kwalificatiestructuur van € 20,7 miljoen worden structureel toegevoegd aan lumpsum.
- Op artikel 8 waren middelen gereserveerd voor het integreren van de BES-eilanden in Nederland wat betreft de OCW-beleidsterreinen en het onderhouden van de relaties met andere landen in het koninkrijk. De middelen voor het BVE-terrein en het bestedingsplan BES zijn overgeboekt naar artikel 4. Hierbij gaat het om een bedrag van € 15,3 miljoen voor 2011 aflopend naar € 4,5 miljoen in 2015. (Zie ook de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting)
- De einddeclaraties van de subsidies voor versterking van de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) en de bestrijding van vroegtijdig schoolverlaters (vsv) verstrekt door het Europees Structuur Fonds zijn in 2010 niet op tijd ontvangen. De behandeling van de einddeclaraties en betaling hiervan vindt in 2011 plaats. Daarom is € 12,9 miljoen via een kasschuif doorgeschoven naar 2011 en daarnaast is via de eindejaarsmarge € 6,5 miljoen voor leerlinggebonden financiering doorgeschoven.
- Daarnaast is het wettelijke deel van de prijsbijstelling tranche 2011 uitgedeeld (zie de toelichting in het algemene deel van deze suppletoire begroting).
- In 2010 is bij de instellingen € 3,7 miljoen ingehouden vanwege het niet naleven van de 850-uren norm. Instellingen kunnen hiertegen bezwaar en beroep aantekenen en mogelijk moeten de gelden terugbetaald worden, daarom zijn deze middelen doorgeschoven naar 2011.
- Een mutatie op de post «overig» van € 2,7 miljoen is het gevolg van een kasschuif van de overlopende verplichtingen uit 2010 naar 2011. Vanwege uitstel en vertraging bij diverse projecten, waaronder het communicatietraject beroepsgerichte kwalificatiestructuur en het onderzoek naar de tevredenheid bij het bedrijfsleven, zullen deze betalingen plaatsvinden in 2011.

Deelnemers volgens beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van hoge kwaliteit in innovatieve instellingen en via hoogwaardige stageplekken

De stijging van € 2,4 miljoen op dit onderdeel wordt veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- Voor taal en rekenen is er een mutatie van € 1 miljoen door een kasschuif van 2010 naar 2011 vanwege overlopende verplichtingen.
- Een mutatie op de post «overig» van € 1,4 miljoen is het gevolg van een kasschuif van de overlopende verplichtingen uit 2010 naar 2011. Vanwege uitstel en vertraging bij diverse projecten zullen deze betalingen plaatsvinden in 2011.

Deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften

De stijging van € 8,4 miljoen op deze operationele doelstelling wordt onder andere veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- Een structurele verhoging van het LGF-budget van € 7,8 miljoen. Gebleken is dat in het studiejaar 2010/2011 meer geïndiceerde deelnemers met een handicap zijn ingestroomd dan verwacht. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het budget voor 2010. Als gevolg van deze ontwikkeling is ook het budget voor 2011 verhoogd.
- De onderuitputting bij FES is ontstaan doordat dit bedrag in 2010 als buffer is gebruikt voor onvoorziene kosten bij de uitvoering van de FES-regelingen rond leren en werken. Dat is echter niet nodig gebleken. Deze FES-middelen worden van 2010 doorgeschoven naar 2011 om benut te worden voor de slotbetaling van de stimuleringsregeling voor doelgroepen (volledig conform de FES-richtlijnen).

Er vallen minder leerlingen gedurende hun schoolloopbaan voortijdig uit het onderwijs

De stijging van € 7,3 miljoen op dit onderdeel wordt veroorzaakt door het saldo van de volgende mutaties:

- De uitvoeringsregeling «bestrijding voortijdig schoolverlaten en regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten» en de specifieke uitkering aan de G4-gemeenten worden met één jaar verlengd. Daarnaast wordt de vaste voet van € 500 gelijktijdig met het voorschot van € 2 000 in oktober 2012 aan de instellingen uitbetaald. Hierdoor worden de budgetten in 2012 met respectievelijk € 11,4 miljoen en € 6,0 miljoen opgehoogd.
- Een mutatie op de post «overig» van € 9,2 miljoen is grotendeels het gevolg van een toevoeging van de eindejaarsmarge 2010/2011 aan het vsv-budget vanwege overlopende verplichtingen voortkomend uit de vsv-convenanten die niet tot betaling zijn gekomen. Daarnaast is er een kasschuif van 2011 naar latere jaren om de VSV-middelen over de jaren heen sluitend te krijgen om eerdergenoemde verlenging van de vsv-maatregelen in 2012 te kunnen uitvoeren.

Artikel 5 Technocentra

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	20	0	0	20	0	0	0	0
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven (programma + apparaat)	20	0	0	20	0	0	0	0
Programma-uitgaven	20	0	0	20	0	0	0	0
• Basissubsidie	0	0	0	0				
• Speerpuntsubsidie	0	0	0	0				
• Overig	20	0	0	20				
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 6. Hoger beroepsonderwijs*Budgettaire gevolgen van beleid***Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 (bedragen x € 1 000)**

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	2 530 905	0	-27 873	2 503 032	- 185 062	- 175 800	- 173 243	- 176 711
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	2 538 673	0	-26 430	2 512 243	- 34 157	- 180 655	- 175 500	- 179 237
Programma-uitgaven	2 533 575	0	- 26 547	2 507 028	- 34 244	- 180 742	- 175 587	- 179 324
<i>Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>	<i>2 415 844</i>	<i>0</i>	<i>- 22 231</i>	<i>2 393 613</i>	<i>- 29 537</i>	<i>- 180 442</i>	<i>- 175 587</i>	<i>- 179 324</i>
• Reguliere bekostiging (lumpsum)	2 415 844	0	- 22 231	2 393 613	- 29 537	- 180 442	- 175 587	- 179 324
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>	<i>5 476</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5 476</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Kwaliteitsverbetering docenten (lumpsum)	5 476	0		5 476				
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlandse talent (kwaliteit en bekostiging)		0		0				
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>	<i>55 190</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>55 190</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls (lumpsum)	34 896	0		34 896				
• Verhogen studierendement Nederlandse studenten met niet westerse allochtone studenten (lumpsum)	12 794	0		12 794				
• Studiekeuze informatie voor het hoger onderwijs	2 400	0		2 400				
• Erkenning van verworven competenties	5 000	0		5 000				
• Emancipatie	100	0		100				

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletore begroting VJN 2011	Stand suppletore begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
<i>De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en onderzoek en vice versa</i>	43 490	0	- 4 316	39 174	- 4 707	- 300	0	0
• Praktijkgericht onderzoek (Raak)	18 883	0		18 883				
• Praktijkgericht onderzoek (lectoren en kenniskringen) (lumpsum)	7 828	0		7 828				
• Ondernemerschap	5 316	0	- 4 316	1 000	- 4 707	- 300		
• Nieuwe hbo- masteropleidingen	10 463	0		10 463				
• Deltaplan bèta/ techniek/sectorplan techniek	0	0		0				
• FES: Investeringsa- genda bèta en techniek hoger onderwijs	1 000	0		1 000				
<i>Programmakosten-overig</i>	13 575	0	0	13 575	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	13 575	0		13 575				
Apparaatsuitgaven (HO en Studiefinanciering)	5 098	0	117	5 215	87	87	87	87
Ontvangsten	17	0	957	974	957	957	957	957

* Incidentele suppletore begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 6 (Hoger beroepsonderwijs) is in 2011 sprake van een daling van de uitgaven met € 26,4 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Voor € 4,2 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome mutaties is de begroting met € 22,2 miljoen gedaald.

De ontvangsten zijn met € 1 miljoen gestegen. Het gaat hier om een technische mutatie.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs

Reguliere bekostiging (lumpsum): Het budget is aangepast op basis van de nieuwe raming van de studentenaantallen (Referentieraming 2011). Ten opzichte van de raming uit 2010 (Referentieraming 2010) wordt voor 2011 een lager aantal hbo-studenten geraamd, voor 2012 en volgende jaren is sprake van een stijging. Hoewel de nieuwe raming voor 2011 lager ligt dan de raming uit 2010, is feitelijk nog steeds sprake van een stijging van het aantal studenten in het hbo. De budgettaire bijstelling bedraagt voor 2011 – € 22,2 miljoen, en voor 2012 + € 3,2 miljoen, oplopend naar € 28,1 miljoen in 2015.

Verder zijn vanaf 2012 de kortingen verwerkt die betrekking hebben op de invoering van de maatregel langstudeerders. Deze kortingen lopen op van € 32,8 miljoen in 2012, naar € 199,5 miljoen in 2013, € 202,2 miljoen in 2014, en € 207,4 miljoen vanaf 2015.

De samenleving (bedrijven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en onderzoek en vice versa

Het gezamenlijk programma van de ministeries van EL&I en OCW voor het bevorderen van de kennisuitwisseling tussen onderwijsinstellingen en ondernemers wordt vrijwel geheel uitgevoerd door het Agentschap NL van het ministerie van EL&I. Om die reden worden de middelen die hiervoor in 2011, 2012 en 2013 zijn geraamd op de begroting van het ministerie van OCW overgeboekt naar de begroting van het ministerie van EL&I.

Artikel 7. Wetenschappelijk onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspronkelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	3 953 323	0	- 67 018	3 886 305	- 107 158	- 165 119	- 173 851	- 179 207
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	3 913 542	0	6 724	3 920 266	- 18 036	- 162 873	- 165 119	- 173 851
Programma-uitgaven	3 913 542	0	6 724	3 920 266	- 18 036	- 162 873	- 165 119	- 173 851
<i>Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs</i>	<i>3 824 413</i>	<i>0</i>	<i>6 724</i>	<i>3 831 137</i>	<i>- 18 036</i>	<i>- 162 873</i>	<i>- 165 119</i>	<i>- 173 851</i>
• Reguliere bekostiging (lumpsum)	3 786 033	0	6 724	3 792 757	- 18 036	- 162 873	- 165 119	- 173 851
• Geesteswetenschappen	10 660	0		10 660				
• Alfa/Gamma-onderzoek	27 720	0		27 720				
<i>Binnen- en buitenlandse studenten volgen hoger onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, van hoge en excellente kwaliteit</i>	<i>37 668</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>37 668</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Kwaliteitsverbetering docenten (lumpsum)	5 414	0		5 414				
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent (HSP)/Libertas noodfonds	11 331	0		11 331				
• Excellentie in onderwijs: binnen- en buitenlands talent: FES (Sirius Programma)	9 819	0		9 819				

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletore begroting VJN 2011	Stand suppletore begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Excellentie in onder- wijs: binnen- en buitenlands talent (Sirius Programma)	2 200	0		2 200				
• Excellentie in onder- wijs: binnen- en buitenlands talent (kwaliteit en bekosti- ging)	1 800	0		1 800				
• Internationale samenwerking en oriëntatie	7 104	0		7 104				
<i>Studenten volgen zonder drempels het hoger onderwijs dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften, en worden gestimuleerd om hun opleiding succesvol af te ronden</i>	20 600	0	0	20 600	0	0	0	0
• Minder uitval en kwaliteitsimpuls (lumpsum)	17 403	0		17 403				
• Verhogen studierende- ment Nederlandse studenten met een niet westerse achtergrond	3 197	0		3 197				
• Verhoging deelname studenten met een handicap	0	0		0				
<i>De samenleving (bedrij- ven en maatschappelijke organisaties) benut optimaal de kennis van het hoger onderwijs en vice versa</i>	30 861	0	0	30 861	0	0	0	0
• 3 TU's samenwerking: FES	6 066	0		6 066				
• 3 TU's samenwerking	10 990	0		10 990				
• Sectorplan Natuur- en scheikunde	13 805	0		13 805				
Ontvangsten	25 016	0		25 016	0	0	0	0

* Incidentele suppletore begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 7,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Voor € 7,7 miljoen betreft het autonome mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Studenten volgen onderwijs, en (wetenschappelijk) personeel doet onderzoek, in voldoende toegeruste instellingen voor hoger onderwijs

Reguliere bekostiging (lumpsum): Het budget is aangepast op basis van de nieuwe raming van de studentenaantallen (Referentieraming 2011).

Ten opzichte van de raming uit 2010 (Referentieraming 2010) wordt voor 2011 en volgende jaren een hoger aantal wo-studenten geraamd. De budgettaire bijstelling bedraagt voor 2011 € 7,7 miljoen oplopend naar € 16,7 miljoen in 2015. Tevens is in 2011 een korting internationaal onderwijs van € 1,0 miljoen aangebracht als gevolg van de Basisbrief Ontwikkelingssamenwerking. Deze korting loopt op naar € 5,0 miljoen in de jaren na 2011.

Verder zijn vanaf 2012 de kortingen verwerkt die betrekking hebben op de invoering van de maatregel langstudeerders. Deze kortingen lopen op van € 29,3 miljoen in 2012, naar € 178,5 miljoen in 2013, € 180,8 miljoen in 2014 en € 185,6 miljoen vanaf 2015.

Artikel 8. Internationaal Beleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	37 671		- 27 398	10 273	- 26 260	- 25 112	- 21 192	- 20 333
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven	42 258		- 22 905	19 353	- 23 168	- 22 071	- 21 192	- 20 333
Programma-uitgaven	40 244		- 23 108	17 136	- 23 217	- 22 120	- 21 241	- 20 382
<i>Stimuleren van internationali- sering, grensoverschrijdende mobiliteit en institutionele samenwerking teneinde de internationale competenties van lerenden, docenten, kunstenaars en wetenschap- pers te vergroten</i>								
• Mobiliteitsprogramma's	10 632		- 40	10 592	- 40	- 40	- 40	- 40
• Bilaterale samenwerking met andere landen	7 741		- 40	7 701	- 40	- 40	- 40	- 40
	2 891			2 891				
<i>In internationaal verband waarbinnen van de OCW- belangen en benutten van internationale kennis voor de kwaliteit van nationaal beleid</i>								
• OCW-vertegenwoordiging in het buitenland	6 604		- 60	6 544	- 60	- 60	- 60	- 60
• Participeren in multilate- rale organisaties	2 426		10	2 436	10	10	10	10
• Stimuleren van interna- tionale uitwisseling van kennis en cultuur, beleidsonderzoek en benchmarking	3 459			3 459				
	719		- 70	649	- 70	- 70	- 70	- 70
<i>Het integreren van de BES-eilanden in Nederland voor wat betreft de OCW – beleidsterreinen en het onderhouden van de relaties met de andere landen in het Koninkrijk</i>								
• Verbetering van het onderwijs op de BES- eilanden	23 008		- 23 008		- 23 117	- 22 020	- 21 141	- 20 282
	3 558		- 3 558		- 3 667	- 2 570	- 1 691	- 832

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletore begroting VJN 2011	Stand suppletore begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Onderwijsbesteding BES:								
• PO	8 100		- 8 100		- 8 100	- 8 100	- 8 100	- 8 100
• VO	6 700		- 6 700		- 6 700	- 6 700	- 6 700	- 6 700
• BVE en SKJ (Sociaal Kansarme Jongeren	2 500		- 2 500		- 2 500	- 2 500	- 2 500	- 2 500
• Samenwerking Curaçao, St. Maarten en Aruba	850		- 850		- 850	- 850	- 850	- 850
• Apparaatsuitgaven BES	500		- 500		- 500	- 500	- 500	- 500
• Uitvoeringskosten DUO BES	800		- 800		- 800	- 800	- 800	- 800
Apparaatsuitgaven	2 014		203	2 217	49	49	49	49
Ontvangsten	99	0	0	99	0	0	0	0

* Incidentele suppletore begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 8 (Internationaal beleid) is sprake van een daling van de uitgaven met € 22,9 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

De daling van de begroting is het saldo van een verlaging met een bedrag van € 31,2 miljoen aan technische mutaties en een verhoging met beleidsmatige mutaties voor een bedrag van € 8,3 miljoen.

Toelichting per operationele doelstelling

Zowel de technische mutaties als de beleidsmatige mutaties hebben voornamelijk betrekking de operationele doelstelling 8.3.3 «Het integreren van de BES-eilanden in Nederland voor wat betreft de OCW – beleids-terreinen en het onderhouden van de relaties met de andere landen in het Koninkrijk». Een bedrag van € 23 miljoen is overgeboekt naar artikel 1 (Primair onderwijs), artikel 3 (Voortgezet onderwijs) en artikel 4 (Beroeps-onderwijs en volwasseneneducatie).

Artikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB*	Mutaties 1e suppletore begroting 2011	Stand 1e suppletore begroting 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	299 840	0	4 220	304 060	19	19	19	19
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven	300 415	0	4 220	304 635	19	19	19	19
Programma-uitgaven	298 393	0	3 979	302 372	- 100	- 72	0	0
<i>Zorgen voor de beschikbaar- heid van voldoende personeel</i>	<i>112 157</i>	<i>0</i>	<i>3 068</i>	<i>115 225</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• Een betere beloning	86 836	0	0	86 836	0	0	0	0
• Arbeidsmarkt	7 400	0	3 068	10 468	0	0	0	0

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB*	Mutaties 1e suppletioire begroting 2011	Stand 1e suppletioire begroting 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Overig	17 921	0	0	17 921	0	0	0	0
<i>Versterken van de positie van leraren en zorgen voor personeel van voldoende kwaliteit</i>								
	183 437	0	784	184 221	- 150	- 122	- 50	- 50
• Een sterker beroep	127 188	0	1 121	128 309	0	0	0	0
• Een professionelere school	50 700	0	8	50 708	0	0	0	0
• Overig	5 549	0	- 345	5 204	- 150	- 122	- 50	- 50
<i>Programmakosten-overig</i>								
• Uitvoeringsorganisatie DUO	2 799	0	127	2 926	50	50	50	50
Apparaatsuitgaven	2 022	0	241	2 263	119	91	19	19
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

* Incidentele suppletioire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 9 (Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 4,2 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Het betreft nagenoeg geheel beleidsmatige mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende personeel

Om het beschikbare budget voor 2011 in overeenstemming te brengen met de beoogde uitgaven is onder de post «arbeidsmarkt» voor de subsidieregeling afstemming onderwijsarbeidsmarkt in risicoregio's voortgezet onderwijs 2008–2011 een intertemporele compensatie geboekt van € 3,1 miljoen.

Artikel 11. Studiefinanciering

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletioire begroting VJN 2011	Stand suppletioire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	4 059 432	0	- 106 817	3 952 615	- 286 426	- 222 178	- 234 471	- 316 053
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	4 059 432	0	- 106 817	3 952 615	- 286 426	- 222 178	- 234 471	- 316 053
Programma-uitgaven	4 059 432	0	- 106 817	3 952 615	- 286 426	- 222 178	- 234 471	- 316 053
<i>Waarborgen van de algemene financiële toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten</i>								
	1 669 135	0	80 384	1 749 519	- 157 884	- 71 250	- 10 512	- 36 476

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletioire begroting VJN 2011	Stand suppletioire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Basisbeurs	1 051 100	0	- 17 977	1 033 123	- 51 084	- 5 974	- 6 891	- 20 648
• Reisvoorziening	618 035	0	98 362	716 397	- 106 800	- 65 276	- 3 621	- 15 828
<i>Waarborgen toegankelijkheid van het onderwijs voor studerende met minder draagkrachtige ouders</i>								
• Aanvullende beurs	737 903	0	- 41 901	696 002	- 69 989	- 145 607	- 157 055	- 193 298
<i>Waarborgen flexibiliteit in de wijze van financiering door de studerende</i>								
• Bijverdiengrens	1 502 365	0	- 168 930	1 333 435	- 92 035	- 45 047	- 102 401	- 124 369
• Leenfaciliteit	0	0	0	0	0	0	0	0
• Leenfaciliteit	1 502 365	0	- 168 930	1 333 435	- 92 035	- 45 047	- 102 401	- 124 369
<i>Stimuleren internationale studentenmobiliteit</i>								
	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Overige uitgaven</i>								
• Studiefinanciering	65 992	0	16 129	82 121	14 092	19 645	22 496	24 720
<i>Programmakosten-overig</i>								
• Uitvoeringsorganisatie DUO	84 037	0	7 500	91 537	19 390	20 081	13 002	13 370
• Uitvoeringsorganisatie DUO	84 037	0	7 500	91 537	19 390	20 081	13 002	13 370
Totaal programma-uitgaven	4 059 432	0	- 106 817	3 952 615	- 286 426	- 222 178	- 234 471	- 316 053
- Waarvan relevant	2 108 742	0	55 472	2 164 214	- 221 035	- 72 883	18 991	40 621
- Waarvan niet-relevant	1 950 690	0	- 162 289	1 788 401	- 65 391	- 149 295	- 253 462	- 356 674
Apparaatsuitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal ontvangsten	611 576	0	85 848	697 424	100 967	112 798	122 228	131 879
<i>Waarborgen adequate terugbetaling leningen</i>								
• Terugbetalingssysteem van lening naar draagkracht	554 750	0	67 979	622 729	93 798	105 026	116 647	127 283
<i>Overige ontvangsten uit kortlopende schulden</i>								
	56 826	0	17 869	74 695	7 169	7 772	5 581	4 596
Totaal ontvangsten	611 576	0	85 848	697 424	100 967	112 798	122 228	131 879
- Waarvan relevant	283 024	0	41 070	324 094	48 521	53 262	53 346	51 641
- Waarvan niet-relevant	328 552	0	44 778	373 330	52 446	59 536	68 882	80 238

* Incidentele suppletioire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 11 (Studiefinanciering) is sprake van een daling van de uitgaven met per saldo € 106,8 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011. De relevante uitgaven stijgen met € 55,5 miljoen als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties. De niet-relevante uitgaven dalen met € 162,3 miljoen als gevolg van technische mutaties. De ontvangsten stijgen met per saldo € 85,8 miljoen. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties stijgen de relevante ontvangsten met € 41,1 miljoen. Voor € 44,8 miljoen betreft het niet-relevante (technische) mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Het onderscheid relevant – niet-relevant is in onderstaande toelichting als uitgangspunt genomen. Relevant betekent relevant voor het begrotingstekort/EMU-saldo. De relevante uitgaven worden hoofdzakelijk gevormd door studiefinanciering die meteen als gift wordt toegekend en door de omzetting van uitgekeerde prestatiebeurs in gift (na behalen diploma binnen 10 jaar). Onder de niet-relevante uitgaven vallen vooral de prestatiebeurs (zolang die nog niet is omgezet in een gift) en rentedragende leningen. De niet-relevante ontvangsten betreffen hoofdzakelijk aflossingen op de hoofdsom van rentedragende leningen. De relevante ontvangsten worden vooral gevormd door de ontvangen rente op leningen.

Uitgaven

De relevante uitgavenraming is verhoogd met € 55,5 miljoen ten opzichte van de begroting 2011. Dit is per saldo het effect van voornamelijk vier autonome ontwikkelingen.

- De raming van de omzettingen is aangepast op basis van realisatiecijfers. Ten opzichte van de vorige raming worden de eerste jaren lagere uitgaven verwacht en in latere jaren hogere uitgaven. In 2011 zal naar verwachting € 48,3 miljoen minder basisbeurs en aanvullende beurs worden omgezet in gift.
- Het gebruik van de aanvullende beurs zal minder groot zijn dan eerder geraamd. Het verwachte effect van de economische situatie op de aanvullende beurs heeft zich in minder sterke mate voorgedaan dan geraamd. In 2011 zal € 46,3 miljoen minder worden uitgegeven aan aanvullende beurs in het giftregime (mbo/bol niveau 1/2, 1^e jaar mbo/bol niveau 3/4, 1^e vijf maanden ho).
- De uitgaven voor de reisvoorziening stijgen. Dit wordt vooral veroorzaakt door prijsontwikkelingen. In 2010 is daarnaast al een deel van de verplichting van 2011 voldaan waardoor er in 2011 € 80 miljoen minder wordt uitgegeven (zie Najaarsnota 2010). In 2011 wordt een deel (€ 200 miljoen) van de verplichtingen uit 2012 aan de vervoerbedrijven voldaan en in 2012 wordt € 50 miljoen van de vergoeding 2013 vooruitbetaald. In 2011 wordt verder een relevante meevaller van € 15,5 miljoen verwacht vanwege een gunstig resultaat op de afrekening met de vervoerbedrijven over het jaar 2010.
- Op de post «Overige uitgaven» wordt rekening gehouden met structureel hogere uitgaven, die voor het grootste deel ontstaan door afboeking van vorderingen. Vorderingen worden afgeboekt op grond van de draagkrachtregeling/kwijtschelding restschuld en vanwege oninbaarheid. De toename van de vorderingen over de afgelopen jaren was nog onvoldoende in de begrotingsraming verdisconteerd. Toename van de vorderingen betekent een oploop van oninbare vorderingen. In 2011 gaat het om een mutatie van € 15,6 miljoen.
- Er is een reservering opgenomen voor de vernieuwing van de studiefinancieringssystemen (€ 7,5 miljoen in 2011). De systemen zijn sterk verouderd en staan innovatie in de weg. Met nieuwe systemen kan de uitvoering efficiënter worden, de dienstverlening aan studenten eigentijds (digitaal) en kunnen maatregelen binnen de studiefinanciering (zoals een verdergaand sociaal leenstelsel) beter worden geaccommodeerd. Definitieve toekenning van budgetten vindt plaats op basis van een gevalideerde businesscase, die momenteel wordt opgesteld.

De raming van de niet-relevante uitgaven is verlaagd met € 162,3 miljoen. Dit is de optelsom van een aantal ontwikkelingen, waarvan de omvangrijkste hieronder worden genoemd.

- Net als de aanvullende beurs die wordt verstrekt als gift, is de verwachting dat het gebruik van de aanvullende beurs die wordt verstrekt als prestatiebeurs (ho, bol niveau 3/4) de komende jaren afneemt.
- In vergelijking met de vorige raming wordt de groei van het leenvolume nu substantieel lager ingeschat. Uit de realisatie 2009 en 2010 blijkt dat de groei van het leenvolume afneemt ten opzichte van de voorafgaande periode. In 2011 zijn de uitgaven aan leningen naar verwachting € 95,6 miljoen lager dan eerder geraamd.
- Aan technische bijstellingen wordt de komende jaren minder grote mutaties verwacht. Dit zijn niet-relevante uitgaven van administratieve aard, bijvoorbeeld bij het begin van de terugbetaalverplichting van studieschulden. In 2011 gaat het om € 61,7 miljoen.

Ontvangsten

Op basis van realisatiecijfers is de raming van de relevante ontvangsten verhoogd met € 41,1 miljoen en die van de niet-relevante ontvangsten met € 44,8 miljoen. De drie belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- De termijntonvangsten nemen structureel toe vanwege het toegenomen leenvolume. De eerste jaren betaalt men vooral rente terug en het effect van de volumestijging leidt dus vooral de eerste jaren tot relevante meevallers. In 2011 gaat het om € 23,2 miljoen. Naast rente bestaan termijntonvangsten ook uit terugontvangen hoofdsom. Ook aan hoofdsom zal extra worden terugontvangen en dit zijn niet-relevante ontvangsten (€ 44,8 miljoen in 2011).
- Daarnaast zijn op basis van de realisaties over 2009 en 2010 extra ontvangsten (vervroegde aflossing studieschuld) op een structureel hoger niveau geraamd.
- Ten slotte worden extra ontvangsten verwacht vanwege extra afbetaling van kortlopende schulden.

Artikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspronkelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB mutaties 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	133 359	0	5 896	139 255	6 667	6 756	5 654	6 429
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	133 359	0	5 896	139 255	6 667	6 756	5 654	6 429
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor leerlingen vo en deelnemers bol</i>	<i>106 291</i>	<i>0</i>	<i>8 310</i>	<i>114 601</i>	<i>8 281</i>	<i>8 345</i>	<i>8 206</i>	<i>8 981</i>
• TS 17-	34 640	0	8 519	43 159	334	549	559	550
• VO 18+	70 329	0	-362	69 967	7 472	7 321	7 172	7 956
waarvan niet-relevante uitgaven	1 830	0	-194	1 636	-864	-864	-964	-964
• TS 18+ vavo	1 322	0	153	1 475	475	475	475	475
<i>Financiële toegankelijkheid onderwijs voor studenten aan de lerarenopleiding</i>	<i>9 914</i>	<i>0</i>	<i>-2 414</i>	<i>7 500</i>	<i>-3 900</i>	<i>-3 900</i>	<i>-3 900</i>	<i>-3 900</i>
• TS 18+ tlo	9 914	0	-2 414	7 500	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
<i>Programma-uitgaven overig</i>	<i>17 154</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>17 154</i>	<i>2 286</i>	<i>2 311</i>	<i>1 348</i>	<i>1 348</i>

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletioire begroting VJN 2011	Stand suppletioire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• Uitvoeringsorganisatie DUO	17 154	0	0	17 154	2 286	2 311	1 348	1 348
Totaal ontvangsten	8 400	0	5 758	14 158	5 447	5 220	5 052	4 929
• TS 17-	1 200	0	581	1 781	270	43	- 125	- 248
• VO 18+	6 600	0	4 389	10 989	4 389	4 389	4 389	4 389
• TS 18+	600	0	788	1 388	788	788	788	788

* Incidentele suppletioire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 12 (Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 5,9 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011. Voor -/- € 0,2 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting van de uitgaven met € 6,1 miljoen gestegen. De ontvangsten zijn met € 5,8 miljoen gestegen als gevolg van autonome mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Bij de regeling WTOS TS 17- (inkomensafhankelijke regeling voor ouders van groepen minderjarige leerlingen en minderjarige mbo'ers) worden extra uitgaven van per saldo € 8,5 miljoen verwacht. Door de ontwikkeling van het leerlingenvolume dalen de uitgaven met € 0,2 miljoen. Daartegenover staat een stijging van de uitgaven met € 8,7 miljoen. Bij Najaarsnota 2010 is gemeld dat het gebruik voor het schooljaar 2010/2011 achterblijft bij de raming. De verwachting is dat minderjarige mbo-ers alsnog zullen aanvragen, wat in 2011 tot extra uitgaven leidt.

Voor de regeling WTOS VO 18+ (ouderinkomensafhankelijke regeling voor meerderjarige scholieren in het voortgezet onderwijs) wordt vanaf 2012 een stijging van de uitgaven verwacht. De omvang van de doelgroep neemt sterker toe dan eerder geraamd.

Voor de regeling WTOS TS 18+ TLO (Tegemoetkoming Lerarenopleiding) is de raming op grond van de realisatiecijfers bijgesteld. In 2011 zal naar verwachting € 2,4 miljoen minder worden uitgegeven dan geraamd.

De ontvangsten betreffen terugbetaling van onterecht uitgekeerde bedragen. Op basis van de in 2010 gerealiseerde ontvangsten en de verwachte extra uitgaven in de komende jaren, is de ontvangstenraming structureel naar boven bijgesteld. In 2011 worden extra ontvangsten van in totaal € 5,8 miljoen verwacht.

Artikel 13. Lesgeld

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	6 508	0	0	6 508	1 168	1 192	772	769
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven	6 508	0	0	6 508	1 168	1 192	772	769
• Uitvoeringsorganisatie DUO	6 508	0	0	6 508	1 168	1 192	772	769
Ontvangsten lesgeld	217 044	0	3 155	220 199	- 3 851	- 4 223	- 7 839	- 5 647

* Incidentele suppletoire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 13 (Lesgeld) is er geen mutatie van de uitgaven ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011. De ontvangsten zijn per saldo met € 3,2 miljoen gestegen als gevolg van autonome mutaties zijn de ontvangsten.

Toelichting per operationele doelstelling

Lesgeld wordt gevraagd aan meerderjarige deelnemers in de beroepsopleidende leerweg van het middelbaar beroepsonderwijs en door meerderjarige leerlingen in het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. Op basis van realisatiecijfers is het betalingsritme herijkt. Daardoor zijn in 2011 extra ontvangsten ter hoogte van € 3,4 miljoen geraamd. Op basis van de raming van het aantal onderwijsdeelnemers wordt in 2011 € 0,3 minder aan ontvangsten verwacht.

Artikel 14. Cultuur

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (x € 1 000)

	Stand ontwerp begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB*	Mutaties 1e supplettoire begroting 2011	Stand 1e supplettoire begroting 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	577 958		808	578 766	- 946	- 10 924	- 6 874	- 275
Waarvan garantieverplichtingen								
Totale uitgaven	917 496	0	808	918 304	- 946	- 10 924	- 6 874	- 275
Programma-uitgaven	869 225	0	2 352	871 577	- 1 407	- 11 133	- 7 083	- 484
<i>Bevorderen van de deelname van de burgers aan kunsten</i>	<i>604 945</i>		<i>2 056</i>	<i>607 001</i>	<i>- 15 067</i>	<i>- 38 250</i>	<i>- 38 250</i>	<i>- 38 250</i>
• Cultuursubsidies 2009–2012	566 355		2 403	568 758	- 7 196	- 21 228	- 21 228	- 21 228
– 4-jarig	99 121		1 198	100 319	- 870	- 3 634	- 3 634	- 3 634
• producerend	72 552		- 58	72 494	- 1 541	- 3 505	- 3 505	- 3 505
• niet producerend	26 569		1 256	27 825	671	- 129	- 129	- 129
– Langjarig	295 158		3 330	298 488	- 2 692	- 9 435	- 9 435	- 9 435
• producerend	266 174		- 3 850	262 324	- 2 793	- 8 629	- 8 629	- 8 629
• waarvan Musea	151 459		- 3 098	148 361	809	546	546	546
• niet producerend	28 984		7 180	36 164	101	- 806	- 806	- 806
– Fondsen	172 076		- 2 125	169 951	- 3 634	- 8 159	- 8 159	- 8 159
• Verbreden inzet Cultuur	31 850		- 273	31 577	- 7 871	- 17 022	- 17 022	- 17 022
• Internationaal Cultuurbeleid (HGIS)	6 740		- 74	6 666				
<i>Behoud en Beheer Cultureel Erfgoed</i>	<i>188 739</i>	<i>0</i>	<i>- 6 471</i>	<i>182 268</i>	<i>- 24 480</i>	<i>- 36 502</i>	<i>- 32 702</i>	<i>- 23 353</i>
• Archieven	26 122		0	26 122	- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
• Beelden voor de toekomst waarvan FES	27 521		- 27 521	0	- 5 938	- 13 149	- 9 349	0
• Musea: huisvesting	21 144		- 21 144	0	- 12 754	- 11 886	- 9 349	0
• Musea: buiten de Cultuursubsidies 2009–2012	27 305		882	28 187	0	0	0	0
• Mooier Nederland	- 7 991		19 659	11 668	- 9 733	- 10 550	- 10 550	- 10 550
• Monumenten	863		- 50	813	- 103	- 267	- 267	- 267
• Monumenten	109 447		- 287	109 160	- 2 635	- 5 697	- 5 697	- 5 697
• Archeologie	3 101		974	4 075	- 17	- 39	- 39	- 39
• waarvan FES	1 000		0	1 000	0	0	0	0
• Overige instrumenten	2 371		- 128	2 243	- 1 054	- 1 800	- 1 800	- 1 800
<i>Bibliotheken</i>	<i>32 652</i>		<i>1 671</i>	<i>34 323</i>	<i>948</i>	<i>29</i>	<i>29</i>	<i>29</i>
• Subsidies				0				
• Bibliotheekvernieuwing	20 012		0	20 012	- 407	- 925	- 925	- 925
• Leesvoorziening leesgehandicapten	9 640		1 671	11 311	1 421	1 104	1 104	1 104
• Programma leesbevordering	3 000		0	3 000	- 66	- 150	- 150	- 150
<i>Programmakosten overig</i>	<i>25 105</i>		<i>5 033</i>	<i>30 138</i>	<i>37 192</i>	<i>63 590</i>	<i>63 840</i>	<i>61 090</i>
<i>Nationaal Archief waarvan informatie op Orde (Archiefachterstanden)</i>	<i>17 784</i>		<i>63</i>	<i>17 847</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
	1 000			1 000				
Apparaatsuitgaven	48 271	0	-1 544	46 727	461	209	209	209
• Bestuursdepartement	8 038		185	8 223	134	134	134	134
• Uitvoeringsdiensten	40 233		- 1 729	38 504	327	75	75	75
Ontvangsten	494	0	23 845	24 339	0	0	- 1 683	- 3 687

* Incidentele supplettoire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 14 (Cultuur) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 0,8 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Voor € 25 miljoen betreft dit een verhoging in verband met technische mutaties. De verhoging technische mutaties is inclusief de wettelijke prijsbijstelling voor € 1,8 miljoen. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 24,2 miljoen gedaald.

De ontvangsten zijn met € 23,8 miljoen gestegen in verband met technische mutaties.

Toelichting per operationele doelstelling

Bevorderen van de deelname van de burgers aan kunsten

De bezuiniging op Cultuur van € 30 miljoen in 2011 is geheel geboekt op het budget van Kunsten. Een deel (€ 25 miljoen) van de eerder ingeboekte taakstelling in 2011 is nu ingevuld op artikelonderdeel Cultureel Erfgoed. Het betreft de korting op het Nationaal Historisch Museum (€ 6 miljoen) en het Nationaal Aankoopfonds (€ 19 miljoen)

Ter compensatie van niet-verrekenbare btw is € 0,8 miljoen toegevoegd aan het budget «langjarig producerend».

Behoud en Beheer Cultureel Erfgoed

Ter invulling van de bezuiniging wordt aan het Nationaal Aankoop Fonds voor € 19 miljoen onttrokken aan het vermogen van het Fonds.

Behoud en Beheer Cultureel Erfgoed; onderdeel «Beelden voor de Toekomst».

In 2010 heeft TNO een tussentijdse evaluatie uitgevoerd van het project Beelden voor Toekomst. Het niet kunnen genereren van inkomsten vormde een groot financieel en organisatorisch risico voor de consortiumpartijen en voor OCW. Na verkenning van diverse oplossingsrichtingen is de projectomvang teruggebracht van € 154 miljoen naar € 115 miljoen en is de terugverdienverplichting vervallen. Het betreft een budgetverlaging van € 27,5 miljoen in 2011.

Programmamakosten Overig

Ter invulling van de bezuiniging Cultuur wordt het budget verminderd met een specifieke korting van € 5 miljoen in 2011. Het betreft het stopzetten van de matchingsregeling voor de instellingen van de basisinfrastructuur.

Nationaal Archief

Het Nationaal Archief heeft bij aanvang van 2011 een negatief eigen vermogen. Voor 2011 zijn enkele beheersmaatregelen getroffen waarmee gestuurd wordt op een positief exploitatieresultaat om zo het negatief eigen vermogen om te buigen tot nul of zelfs tot positief. De maatregelen omvatten onder meer een strenger toezicht op uitgaven, intensievere sturing op financiële en personele middelen en het verbeteren van de managementinformatie.

Apparaatsuitgaven

Uitvoeringsdiensten

Vanaf het jaar 2011 is de dienst Instituut Collectie Nederland samengevoegd met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn toegenomen door onder meer de verrekening van de bezuiniging op het Nationaal Aankoopfonds voor € 19 miljoen.

Artikel 15 Media

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspronkelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	904 760	0	10 664	915 424	10 733	- 39 947	- 90 625	- 192 051
Waarvan garantieverplichtingen								
Programma-uitgaven	905 506	0	10 664	916 170	10 733	- 39 947	- 90 625	- 192 051
<i>Bevorderen dat alle burgers toegang hebben tot een kwalitatief hoogwaardig, onafhankelijk en pluriform media-aanbod</i>	<i>902 925</i>	<i>0</i>	<i>10 514</i>	<i>913 439</i>	<i>10 583</i>	<i>- 40 097</i>	<i>- 90 775</i>	<i>- 192 201</i>
• Financiering publieke omroep	885 268	0	10 514	895 782	10 583	- 40 097	- 90 775	- 192 201
• Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties	17 657	0		17 657				
<i>Programmakosten-overig</i>	<i>2 581</i>	<i>0</i>	<i>150</i>	<i>2 731</i>	<i>150</i>	<i>150</i>	<i>150</i>	<i>150</i>
• Overige uitgaven (geen Mediawet)	2 581	0	150	2 731	150	150	150	150
Ontvangsten	202 000	0	19 023	221 023	0	0	0	0

* Incidentele supplettoire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 15 (Media) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 10,7 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011. Voor € 10,7 miljoen betreft het technische mutaties. Hiervan heeft € 10,5 miljoen betrekking op de wettelijke prijsindex.

De ontvangsten zijn met € 19 miljoen gestegen. Voor € 19 miljoen betreft het technische mutaties. In de jaren 2003 tot en met 2010 zijn de ontvangsten zerobase (radiofrequenties) als gevolg van ingetrokken vergunningen en gemaakte betalingsregelingen achtergebleven bij de ramingen. Het over deze jaren nog openstaande bedrag is nu als ontvangstraming ingeboekt.

Financiering publieke omroep

Vanaf 2013 is de taakstelling op Media ingeboekt van € 50 miljoen. Deze taakstelling loopt via € 100 miljoen in 2014 op naar structureel € 200 miljoen vanaf 2015. In de brief, die in juni 2011 naar de Tweede Kamer wordt gezonden, zal worden ingegaan op de invulling van de taakstelling.

Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	1 027 583	- 182 217	7 123	852 489	- 172 381	- 172 504	- 172 034	- 172 088
Waarvan garantiever- plichtingen								
Totale uitgaven	1 095 067	- 191 657	5 938	909 348	- 176 789	- 172 531	- 172 034	- 172 034
Programma-uitgaven	1 092 106	- 191 657	6 029	906 478	- 176 674	- 172 266	- 171 769	- 171 769
<i>Zorgen voor een voldoende toerusting van het onderzoeksstelsel</i>	<i>789 349</i>	<i>- 191 657</i>	<i>1 450</i>	<i>599 142</i>	<i>- 176 674</i>	<i>- 172 266</i>	<i>- 171 769</i>	<i>- 171 769</i>
• NWO	320 653		9	320 662	9	9	9	9
• KNAW	90 604			90 604				
• Koninklijke Bibliotheek (KB)	46 429			46 429				
• KNAW bibliotheek	2 429			2 429				
• LF TUD bibliotheek	7 626			7 626				
• IISG	284			284				
• SURF	7 517			7 517				
• CPG	515			515				
• Montesquieu Instituut	1 067			1 067				
• NCB	5 270			5 270				
• TNO	187 329	- 187 329		0	- 177 889	- 173 481	- 173 454	- 173 454
• BPRC/ Stichting AAP	9 597			9 597				
• Nationaal Herbarium	1 125			1 125				
• NLR	816	- 816		0				
• Deltares	2 655	- 2 655		0				
• MARIN	857	- 857		0				
• STT	233			233				
• EMBC	724		16	740	16	16	16	16
• EMBL	4 100		280	4 380	280	280	280	280
• ESA	33 232		1 395	34 627	480	480	480	480
• CERN	35 525			35 525	900	900	900	900
• ESO	7 100		- 280	6 820				
• NEMO	3 368			3 368				
• EG-Liaison	440			440				
• NTU/INL	3 241			3 241				
• EIB	1 297			1 297				
• Nationale coördinatie	8 605		500	9 105				
• Bilaterale samenwer- king	4 131			4 131				
• Weerstandsverhoging onderzoekinstellingen (CBRN)	2 470		- 470	2 000	- 470	- 470		
• Nader te verdelen	110			110				
<i>Het bevorderen van wetenschappelijke activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke kennis en/of aan het oplossen van belangrijke maatschappe- lijke vraagstukken</i>	<i>133 009</i>	<i>0</i>	<i>4 579</i>	<i>137 588</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
• FES - BSIK	33 405			33 405				
• FES-GATE	1 000			1 000				
• FES- grootschalige researchfaciliteiten	1 830			1 830				
• FES- Parelsnoer	0			0				
• FES SURF-net	6 300			6 300				
• FES NCB	8 400			8 400				
• FES ITER-2	4 000			4 000				
• FES hersenen en Cognitie	4 000			4 000				
• Genomics	44 000			44 000				
• Kenniswerkers	0		4 579	4 579				

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletore begroting VJN 2011	Stand suppletore begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
• EET	0			0				
• Valorisatie	2 500			2 500				
• Talentenkracht	0			0				
• Kust- en zeeonderzoek	2 000			2 000				
• ASTRON/LOFAR	2 074			2 074				
• Grootchalige research infrastructuur	20 000			20 000				
• Poolonderzoek	2 000			2 000				
• Gezondheidsonder- zoek	1 500			1 500				
<i>Ruimte voor excellente onderzoekers en excellente wetenschap</i>	169 460	0	0	169 460	0	0	0	0
• Vernieuwingsimpuls	145 260			145 260				
• VI-vrouwencomponent	2 000			2 000				
• Talent Mozaik	2 000			2 000				
• Talent Rubicon	0			0				
• Vrouwen in de wetenschap	4 000			4 000				
• Toptalent	1 200			1 200				
• Graduate schools	15 000			15 000				
<i>Programmakosten-overig</i>	288	0	0	288	0	0	0	0
• Uitvoeringsorganisatie DUO	288			288				
Apparaatsuitgaven	2 961		- 91	2 870	- 115	- 265	- 265	- 265
Ontvangsten	71 060	- 70 959	0	101	- 65 969	- 61 561	- 61 534	- 61 534

* Incidentele suppletore begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 6,0 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

Voor € 1,4 miljoen betreft het technische mutaties. Als gevolg van autonome en beleidsmatige mutaties is de begroting met € 4,6 miljoen gestegen.

Toelichting per operationele doelstelling

Zorgen voor een voldoende toerusting van het onderzoekstelsel

- Een technische mutatie van € 1,6 miljoen in verband met loon- en prijscompensatie. Voor de toelichting wordt verwezen naar het algemene deel.

Het bevorderen van wetenschappelijke activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke kennis en/of aan het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken

- Een intertemporele compensatie van € 4,6 miljoen in verband met de regeling kenniswerkers. Agentschap.NL is belast met de uitvoering van deze regeling. Van het totaal beschikbare bedrag van € 140 miljoen is tot en met ultimo 2010 een bedrag van € 135,4 miljoen verstrekt als voorschot door Agentschap.NL.

Artikel 25. Emancipatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 25 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	14 064	0	- 3 024	11 040	- 112	- 500		
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Totale uitgaven	18 420	0	424	18 844	0	0	0	0
Programma-uitgaven	16 760	0	334	17 094	0	0	0	0
Emancipatie		0	- 1 374	11 926	- 1 800	- 1 800	- 1 800	- 1 800
<i>Het verankeren van het emancipatieperspectief in het beleid van departementen</i>		0		0				
<i>Het versterken van het emancipatieperspectief in de samenleving</i>	13 300	0	- 1 374	11 926	- 1 800	- 1 800	- 1 800	- 1 800
Homo-emancipatie		0	1 708	5 168	1 800	1 800	1 800	1 800
<i>Het verankeren van het emancipatieperspectief in het beleid van departementen</i>		0		0				
<i>Het versterken van het emancipatieperspectief in de samenleving</i>	3 460	0	1 708	5 168	1 800	1 800	1 800	1 800
<i>Programmakosten-overig</i> • Uitvoeringsorganisatie DUO								
Apparaatsuitgaven	1 660	0	90	1 750	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

* Incidentele suppletoire begroting

Toelichting mutaties

Voor artikel 25 (Emancipatie) is sprake van een stijging van de uitgaven met € 0,4 miljoen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2011.

2.3 Niet-beleidsartikelen

Artikel 17. Nominaal en Onvoorzien

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 17 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastge- stelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	11 449	0	154 373	165 822	- 135 870	- 31 428	- 42 943	- 68 928
Waarvan garantiever- plichtingen								

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastge-stelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Uitgaven	11 449	0	154 373	165 822	- 135 870	- 31 428	- 42 943	- 68 928
• Loonbijstelling	0	0	131 013	131 013	128 558	125 984	125 031	123 710
• Prijsbijstelling	13 944	0	12 598	26 542	2 991	58 642	119 395	116 798
• Nader te verdelen	- 2 495	0	10 762	8 267	- 267 419	- 216 054	- 287 369	- 309 436
Ontvangsten	957	0	- 957	0	- 957	- 957	- 957	- 957

* Incidentele suppletoire begroting

Toelichting:

Loonbijstelling

In het regeerakkoord is besloten om een nullijn te hanteren voor de lonen in 2011. Dit betekent dat de loonbijstelling tranche 2011 die aan de departementen wordt uitgekeerd geen vergoeding bevat voor contract-loonstijging, maar alleen voor de ontwikkeling in de sociale werkgeverslasten. Het gaat in 2011 om een mutatie van € 131,0 miljoen. De doorverdeling naar de verschillende beleidsterreinen wordt in de ontwerpbegroting 2012 en de 2^e suppletoire begroting verwerkt.

Prijsbijstelling

De prijsbijstelling tranche 2011 is aan de OCW-begroting toegevoegd. Voor 2011 gaat het om een bedrag van € 197,1 miljoen. Er wordt € 120,0 miljoen ingezet ter dekking van de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs uit het regeerakkoord. Daarnaast is het wettelijke deel van de prijsbijstelling tranche 2011 doorverdeeld naar de desbetreffende beleidsterreinen. Het resterende deel van de prijsbijstelling wordt ingezet bij miljoenennota.

Nader te verdelen

De mutatie in 2011 wordt voornamelijk verklaard door de toevoeging en uitdeling van de eindejaarsmarge 2010/2011 ad € 141,6 miljoen. Het restant wordt ingezet bij miljoenennota.

Ontvangsten

De ontvangsten op artikel 17 betreffen de vorderingen die nog openstaan in het kader van de commissie Schutte. De ontvangsten die hieruit voortvloeien, komen binnen op het beleidsartikel hoger beroepsonderwijs. Daarom worden deze ontvangsten bij voorjaarsnota overgeboekt naar artikel 6 (hoger beroepsonderwijs).

Artikel 18. Ministerie Algemeen

Budgettaire gevolgen

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 18 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	115 758	- 2 321	11 127	124 564	7 367	7 165	12 353	12 330
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Uitgaven	115 758	- 2 321	11 127	124 564	7 367	7 165	12 353	12 330
• Bestuursdepartement (niet toe te rekenen uitgaven)	105 595	- 2 321	11 017	114 291	7 821	7 467	13 122	13 097
• Uitvoeringsorganisaties onverdeeld	10 163	0	110	10 273	- 454	- 302	- 769	- 767
Ontvangsten	567	0	0	567	0	0	0	0

* Incidentele suppletoire begroting

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 18 is met € 11,1 miljoen verhoogd. Er is per saldo € 1,2 miljoen afgeboekt door technische overboekingen tussen artikelen of departementen. Daarnaast is beleidsmatig budget toegevoegd ad € 12,3 miljoen. Dit wordt deels verklaard door kasschuiven zoals voor projecten in het kader van de Vernieuwing RijksDienst en vertragingen in de transitie naar de nieuwe ICT aanbieder. Voorts is € 3,4 miljoen toegevoegd voor het project centralisatie inkoopfunctie OCW en € 3,0 miljoen ter compensatie van het niet uitkeren van de loonbijstelling.

Artikel 19. Inspecties*Budgettaire gevolgen***Budgettaire gevolgen van beleid artikel 19 (bedragen x € 1 000)**

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties suppletoire begroting VJN 2011	Stand suppletoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	57 982	0	746	58 728	- 20	0	0	0
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Uitgaven	57 982	0	746	58 728	- 20	0	0	0
• Erfgoedinspectie	2 688	0	37	2 725				
• Inspectie van het Onderwijs	55 294	0	709	56 003	- 20			
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

* Incidentele suppletoire begroting

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 19 is met € 0,7 miljoen verhoogd als gevolg van een kasschuif wegens vertraging in de afkoop van 2 panden van de Inspectie van het Onderwijs.

Artikel 20. Adviesraden*Budgettaire gevolgen*

Budgettaire gevolgen van beleid artikel 20 (bedragen x € 1 000)

	Stand oorspron- kelijk vastgestelde begroting 2011	Stand vastgestelde mutaties ISB 2011*	Mutaties supplettoire begroting VJN 2011	Stand supplettoire begroting VJN 2011	Mutatie 2012	Mutatie 2013	Mutatie 2014	Mutatie 2015
Verplichtingen	5 793	0	494	6 287	0	0	0	0
Waarvan garantieverplichtin- gen								
Uitgaven	5 793	0	494	6 287	0	0	0	0
• Onderwijsraad	2 384	0		2 384				
• Raad voor Cultuur	2 691	0	494	3 185				
• Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid	718	0		718				
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

* Incidentele supplettoire begroting

Toelichting mutaties

Het totale budget op artikel 20 is met € 0,5 miljoen verhoogd. Er is € 0,1 miljoen toegevoegd door een technische overboeking. Daarnaast is beleidsmatig budget toegevoegd ad € 0,4 miljoen als gevolg van een kasschuif wegens vertraging van een renovatieproject van de Raad voor Cultuur.